

PÍSEMNÉ PODÁNÍ ZA STRANU STĚŽOVATELE

Stížnost pro porušení práva na respektování soukromého a rodinného života v čl. 8 EULP

Registrační kód: H8S

Stěžovatelé:

1. **Bernie Collins**, občan Agnosie, narozen dne 1. 5. 1988, bytem Pink Street 21, Egaro, Agnosie
2. **Todd Evans Collins**, občan Illinois, narozen dne 9. 10. 1987, bytem Claremont Ave 17, Chicago, Illinois, Spojené státy americké

oba zastoupeni JUDr. Thomasem Jonesem, advokátem se sídlem Ditch Avenue 32, Capitol, Agnosie

3. **Lilly Collins**, občanka Illinois, narozena dne 13. 4. 2014

Žalovaný stát: Agnosie

1. Skutkový stav

1.1. Prvním stěžovatelem je Bernie Collins, státní občan Agnosie, druhý stěžovatel je Todd Evans Collins, státní občan Illinois (společně "stěžovatelé"). Třetí stěžovatelkou je nezletilá Lilly Collins ("stěžovatelka"). Podle práva státu Illinois jsou stěžovatelé manželi a rodiči stěžovatelky. Všichni společně označeni jako "Stěžovatelé".

1.2. První stěžovatel byl pracovně vyslán do Illinois, kde potkal druhého stěžovatele. Zamílovali se a necelý rok poté vstoupili do manželství. Přáli si vychovávat společné dítě, a proto uzavřeli dne 14. 6. 2013 smlouvu o surogátním mateřství s Miou Rose Johnson, náhradní matkou ("smlouva"). Smlouva byla potvrzena rozsudkem Vrchního soudu Illinois ze dne 30. 1. 2014, sp. zn. BF 047383, v souladu s *Gestational Surrogacy Act*. Narozením stěžovatelky, dne 13. 4. 2014, se biologická náhradní matka vzdala veškerých rodičovských práv na dítě a není právním rodičem stěžovatelky (čl. 6 smlouvy). Podle čl. 14 smlouvy jsou stěžovatelé jedinými právními rodiči stěžovatelky, stěžovatelé jsou též zapsáni v jejím rodném listě, č. 200220106010-0002, vydaném *Local Registrar and Health Officer* dne 13. 4. 2014. Biologickým otcem stěžovatelky je jeden ze stěžovatelů, protože oba darovali pohlavní buňky (čl. 11.1 smlouvy). Stěžovatelé si nepřejí vědět, kdo je biologickým otcem.

1.3. Po narození stěžovatelky žili Stěžovatelé společně v Illinois po dobu jednoho roku. Po ukončení pracovního pobytu prvního stěžovatele se rozhodli natrvalo odstěhovat do Agnosie. Následně požádali agnoské úřady o vydání osvědčení o státním občanství stěžovatelky. Úřady řízení přerušily a odkázaly Stěžovatele na Nejvyšší soud Agnosie, aby rozhodl o uznání illinoiského rozsudku, ve kterém bylo stěžovatelům přiznáno právní rodičovství ke stěžovatelce. Nejvyšší soud Agnosie neuznal právní rodičovství stěžovatelů kvůli rozporu s veřejným pořádkem a připomenul, že Agnosie neumožňuje uzavření manželství mezi páry stejného pohlaví. Proti tomuto rozhodnutí se Stěžovatelé bránili u Ústavního soudu Agnosie, který nálezem sp. zn. I. ÚS 2235/16 ze dne 22. 11. 2017 stížnost zamítl ("nález").

1.4. Po vyčerpání všech vnitrostátních prostředků nápravy se Stěžovatelé obrátili na Evropský soud pro lidská práva ("ESLP") se stížností na porušení jejich práva na respektování soukromého a rodinného života v čl. 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ("EULP").

2. Namítané porušení práva na respektování soukromého a rodinného života v čl. 8 EULP

2.1. Čl. 8 odst. 1 EULP říká, že "*každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.*" Dle čl. 8 odst. 2 EULP nemůže státní orgán do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, ochrany pořádku a předcházení zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných. Tím, že Agnosie odmítla uznat právní rodičovství stěžovatelů vůči stěžovatelce, které jim bylo přiznáno Illinois, a nevydala osvědčení o státním občanství stěžovatelky, zasáhla do jejich soukromého a rodinného života v rozporu s kritériem nezbytnosti v demokratické společnosti v čl. 8 odst. 2 EULP.

(i) existence zásahu do soukromého života stěžovatelky

2.2. Právo na respektování soukromého života zahrnuje garanci ve smyslu zásadního rozhodování o sobě samém, o uspořádání vlastního života a osobní sebeurčení (*Paradiso a Campanelli proti Itálii*, VS, § 159) Podle ESLP pojem soukromý život zahrnuje mimo jiné právo na osobní identitu, včetně otázek státního občanství (*Mennesson proti Francii*, § 97). Agnosie nevydala stěžovatelce osvědčení o státním občanství v situaci, kdy existuje 50 % pravděpodobnost, že první stěžovatel je jejím biologickým rodičem. Tím v rozporu s nejlepším zájmem dítěte zasáhla do práva stěžovatelky na respektování soukromého života. V budoucnu mohou být zasažena dědická práva stěžovatelky a její právo na zdravotní péči nebo možnost neomezeně pobývat v Agnosii v kruhu širší rodiny (srov. *Genovese proti Maltě*, § 33).

(ii) existence zásahu do rodinného života Stěžovatelů

2.3. Podle čl. 23 odst.1 Mezinárodního paktu občanských a politických práv: "*rodina je přirozenou a základní jednotkou společnosti a má právo na ochranu společnosti a státu.*" Podle ESLP rodinný život může existovat jak ve vztazích dětí a jejich biologických rodičů, tak i ve vztazích dětí a nebiologických rodičů, pokud mezi nimi existují úzké emocionální vazby stabilní povahy (*Paradiso a Campanelli proti Itálii*, VS, § 140). Soud například přihlíží k společně strávenému času, kvalitě vztahu a roli, kterou hrají rodiče u dítěte (*Moretti a Benedetti proti Itálii*, § 48). Od narození stěžovatelky v roce 2014, se mezi Stěžovateli vytvořila silná citová pouta, protože po celou dobu tvořili jednu domácnost a trávili volný čas spolu. Navíc jeden ze

stěžovatelů je též biologickým otcem stěžovatelky, proto mezi stěžovateli a stěžovatelkou existuje rodinný život. ESLP uvádí, že rodinný život může existovat i mezi stejnopohlavními páry (*Schalk a Kopf proti Rakousku*, § 94). Nelze tedy pochybovat o úzkých rodinných vazbách mezi všemi Stěžovateli. Jedná se o právní i faktickou realitu, a ta vyžaduje právní uznání ze strany Agnosie. Soud již několikrát poukázal na význam udělení právního uznání rodinnému životu (*Wagner a JMWL proti Lucembursko*, § 119). Agnosie zasáhla do práva Stěžovatelů na respektování rodinného života tím, že právně neuznala faktický rodinný život, který podle judikatury ESLP musí být právně uznán.

(iii) nezbytnost v demokratické společnosti

2.4. Z čl. 8 odst. 2 EULP vyplývá, že státní zásah je ospravedlnitelný pouze pokud jsou současně splněny podmínky zákonnosti, legitimního cíle a nezbytnosti v demokratické společnosti.¹ Zásah Agnosie nespĺňuje podmínku nezbytnosti v demokratické společnosti. Podle ESLP pojem nezbytnosti znamená, že zásah odpovídá naléhavé společenské potřebě a je přiměřený sledovanému legitimnímu cíli, s ohledem na spravedlivou rovnováhu mezi příslušnými konkurenčními zájmy (*Paradiso a Campanelli proti Itálii, VS, § 181*). Problematika surogátního mateřství vyvolává citlivé etické otázky týkající se práv surogátní matky a dítěte, proto státy mají podle ESLP širokou volnost při schvalování nebo zakazování surogátního mateřství na svém území (*Menesson proti Francii, §77*).

2.5. Avšak i tento široký prostor pro uvážení má limity. V otázkách týkajících se dětí, jsou nejlepší zájmy dítěte základní kritérium, které má za následek omezení prostoru pro uvážení států. Podle čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte musí být dítě předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se jeho osoby (obdobně *Menesson proti Francii, § 81*). Podle Obecného komentáře Výboru OSN pro práva dítěte č. 14 při hodnocení existence nejlepšího zájmu dítěte je třeba přihlídnout k těmto aspektům: identita dítěte, zachování rodinného prostředí a vztahů, ochrana a bezpečí dítěte, zranitelnost dítěte. Ústavní soud Agnosie nezohledňuje výše zmíněné aspekty, pouze v bodě 28 nálezu zmiňuje, že má "*pochybnost o tom, že by bylo vhodné uvrhnout ji (stěžovatelku) do nejistoty rodičovství nesezdaného páru.*" Stěžovatelé se k jednotlivým

---

1. KRATOCHVÍL, Jan. Kapitola XVIII [Právo na respektování soukromého a rodinného života (čl. 8 EÚLP)]. In: KMEC, Jiří, KOSAŘ, David, KRATOCHVÍL, Jan, BOBEK, Michal. Evropská úmluva o lidských právech. 1.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 863. ISBN 978-80-7400-365-3. body 33-36

aspektům nejlepšího zájmu dítěte vyjadřují již v bodech 2.2. a 2.3 této stížnosti. Shora citované závěry Ústavního soudu Agnosie (bod 28 nálezu) představují hrozbu, že možnost stěžovatelů osvojit stěžovatelku jim bude odepřena anebo dokonce v budoucnu může dojít k odloučení stěžovatelky v případě jejího osvojení třetí osobou (srov. § 27 odst. 1 zákona č. 3/2014 Sb., o manželství a rodičovství). Stěžovatelé namítají, že z těchto důvodů je zásah Agnosie v rozporu s nejlepším zájmem dítěte a zcela nepřiměřený zájmu Agnosie na ochraně veřejného pořádku. Proto porušuje čl. 8 EULP.

2.6. Ústavní soud Agnosie v bodě 26 uvádí, že *"je třeba na první dva stěžovatele pohlížet jako na nesezdaný pár, neboť agnoský právní řád umožňuje uzavření i uznání manželství pouze mezi dvěma osobami opačného pohlaví"*. Protože v Agnosii pouze manželé mohou uzavřít surrogátní dohodu, nelze podle Ústavního soudu uznat právní rodičovství stěžovatelů k stěžovatelce. Stěžovatelé odkazují na judikaturu ESLP ve věci *X. a další proti Rakousku* (§ 145), kde ESLP shledal za důležité, aby faktický rodinný život byl právně uznán a aby bylo umožněno osvojení druhým nebiologickým rodičem stejnopohlavního páru, protože v opačném případě dochází k porušení zákazu diskriminace na základě sexuální orientace v čl. 14 EULP. Stěžovatelé se domnívají, že sledovaným cílem Agnosie není ochrana pořádku jako legitimní cíl v čl. 8 odst. 2 EULP, ale diskriminace stejnopohlavních párů v Agnosii, která je silně katolickou zemí. Postoj společnosti v Agnosii vůči homosexuálním párům lze doložit například anketou v příloze č.3 zadání, ze které vyplývá, že drtivá většina občanů (91,3 %) je silně proti adopci dítěte homosexuálním párem. Stěžovatelé proto uzavírají, že cíl sledovaný Agnosí při zásahu nelze považovat za rozumný a dostatečný důvod, který by byl nezbytný v demokratické společnosti.

3. Závěr

3.1 Agnosie citelně porušila právo Stěžovatelů na respektování soukromého a rodinného života v čl. 8 EULP tím, že neuznala illinoiský rozsudek přiznávající stěžovatelům právní status rodičů stěžovatelky a zamítla vydání osvědčení o státním občanství stěžovatelky v situaci, kdy existuje 50 % pravděpodobnost, že první stěžovatel je jejím biologickým otcem. Tím vybočila z mezí prostoru pro uvážení, které státy požívají v otázkách surrogátního mateřství. Zásah Agnosie nebyl nezbytný v demokratické společnosti, naopak sledovaný cíl měl diskriminační povahu a Stěžovatelé žádají, aby ESLP rozhodl, že Agnosie porušila práva Stěžovatelů v čl. 8 EULP.

Seznam zdrojů:

- 1) Čl. 8 Evropská úmluva o ochraně lidských práv (EULP)
- 2) Čl. 3 odst. 1 Úmluva o právech dítěte
- 3) Obecný komentář Výboru OSN pro práva dítěte č.14 týkající se nejlepšího zájmu dítěte
- 4) Paradiso a Campanelli proti Itálii, ESLP, Velký senát, rozsudek ze dne 24. ledna 2017, č.25358/12
- 5) Mennesson proti Francii, ESLP, rozsudek ze dne 26. září 2014, č. 65192/11
- 6) Schalk a Kopf proti Rakousku, ESLP, rozsudek ze dne 24. června 2010, č. 30141/04
- 7) Moretti a Benedetti proti Itálii, ESLP, rozsudek ze dne 27. dubna 2010, č. 16318/07
- 8) Genovese proti Maltě, ESLP, rozsudek ze dne 11. října 2011, č. 53124/09
- 9) Wagner a JMWL proti Lucembursku, ESLP, rozsudek ze dne 28. června 2007, č. 76240/01
- 10) X. a další proti Rakousku, ESLP, rozsudek ze dne 19. února 2013, č. 19010/07
- 11) Nález Ústavního soudu ČR ze dne 29. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 3226/16
- 12) KRATOCHVÍL, Jan. Kapitola XVIII [Právo na respektování soukromého a rodinného života (čl. 8 EÚLP)]. In: KMEC, Jiří, KOSAŘ, David, KRATOCHVÍL, Jan, BOBEK, Michal. Evropská úmluva o lidských právech. 1.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 863. ISBN 978-80-7400-365-3.